

zadostnih materialnih sredstev, potrebnih za vzpostavitev šolstva, bodisi sredstev ni želelo prispevati.

Predvsem med širšimi sloji prebivalstva so pri uveljavljanju protestantizma na Kranjskem v precejšnji meri nastopali tudi problemi jezikovne narave, saj je tam prebivalstvo, ki je bilo večinoma podeželsko, govorilo pretežno slovensko, medtem ko je bil jezik izobraženstva in šol še zmeraj humanistična latinščina, višji sloji pa so praviloma med seboj komunicirali v nemščini. Zato je pomen dela slovenskih protestantov na področju uveljavljanja slovenskega jezika kot jezika knjige, jezika vzgoje in izobraževanja in nenazadnje tudi jezika kulture toliko večji. Pri tem je treba posebej izpostaviti Primoža Trubarja, ki je svojo zahtevo po organizaciji izobraževanja utemeljeval še z drugimi razlogi kot protestanti v Nemčiji, tj. dodatnimi. Kot materinščina je bila nemščina tam že uveljavljena tudi kot pisni jezik, imela je svojo jezikovno normo, Nemci pa so že tudi imeli izobražence, ki so se udeleževali tudi v materinščini. To je pravzaprav eden izmed pomembnejših razlogov, da je Luther že lahko želel in zahteval, da je treba brati Sveto pismo v materinščini ter na tej podlagi vzpostavljati individualni stik z Bogom in da naj tako dečki kot deklice eno do dve uri dnevno obiskujejo šolo zaradi elementarnega opismenjevanja, ki bi jim omogočalo prej omenjeno. Razen želje po neposredni komunikaciji vsakega posameznika s »svetimi spisi« in z Bogom v materinščini si je moral Trubar istočasno prizadevati tudi za uveljavitev materinščine kot pisne norme ter za dvig splošne kulturne ravni prebivalcev slovenskih dežel. Pri tem lahko nedvomno ugotovimo, da se je tako pri Trubarju in njegovem intenzivnem zavzemanju za ustanavljanje šol in izobraževanje otrok, pa tudi odraslih, kot tudi pri drugih slovenskih protestantih, razen prevladujočega verskega nagiba, intenzivno pojavljala še iskrena želja po tem, da bi dvignili »preproste Slovence« iz kulturne zaostalosti (cf. Rupel, 1951: 112; Schmidt, 1986: 206).

Prizadevanja Trubarja, da bi se čim več »lubih Slovincov« naučilo brati in pisati, v kar, razen otrok in mladine, vključuje tudi odrasle, so med najbolj izstopajočimi, ne samo na Kranjskem oziroma v Sloveniji, ampak v deželah protestantizma nasploh. V predgovoru v *Abecedarium* iz leta 1550 je med drugim zapisal: »Obtu iest, kir sem tudi k animu starimu vom Slovencom naprei postavljen, sem te vegše štuke naše prave vere v le-te buqvice prepisal inu v tih sem tudi hotel pokazati an lagag, kratik pot, *koku se ima an vsakateri skorai brati navučiti* /poudaril T. V./.« (Trubar, 1555/2002a: 285) V delu je eksplicitno izrazil željo, da bi se po možnosti vsakdo naučil brati, za kar je v nadaljevanju dela v didaktičnem smislu tudi poskrbel.